2 Lapsen oikeudet

Iiro surffaa netissä ja kuuntelee punk-biisiä. ”Aina mun pitää siivota!” Iiro on yhtä vihainen kuin bändin laulaja. ”Aina mun pitää tiskata, en saa katsoa telkkarii, en saa syödä karkkia, juoda limua!” Iirosta tuntuu, että tämä on aikuisten maailma. Aikuiset saavat ajaa autoa, ja tehdä mitä haluavat. Siksi netissä vastaan pompahtava uutinen lapsen oikeuksien päivästä hämmästyttää Iiroa. Onko lapsellakin oikeuksia?

Lapsen oikeuksia suojellaan

Suomessa perusoikeudet kuuluvat myös lapsille. Lisäksi **lapsilla on omia, erityisiä oikeuksia**, koska pienet lapset eivät pysyisi hengissä ilman jatkuvaa huolenpitoa. Isommatkin lapset tarvitsevat suojelua, sillä he eivät pysty huolehtimaan itsestään samalla tavalla kuin aikuiset.

Lasten oikeudet ovat niin tärkeitä, että suurin osa maailman maista on tehnyt yhdessä lapsen oikeuksien sopimuksen. Sopimukseen on kirjattu oikeudet, jotka jokaisella maailman lapsella tulisi olla. Myös Suomi on mukana lapsen oikeuksien sopimuksessa.

Lapsella on oikeus olla lapsi

Tärkein lapsen oikeus on oikeus turvalliseen elämään. Lasta ei saa kohdella huonosti. Aikuisten täytyy pitää lapsesta huolta ja suojella lasta kaikelta väkivallalta. **Jos lapselle tapahtuu jotain pahaa, aikuisilla on velvollisuus auttaa.**

Lapsella on oikeus perheeseen sekä oikeus kasvaa ja kehittyä omaan tahtiinsa. Lapsi saa olla juuri sellainen kuin hän on, **eikä häntä saa halveksia tai syrjiä mistään syystä.** Lapsella on oikeus hankkia tietoa häntä itseään kiinnostavista asioista **ja päästä peruskouluun ilmaiseksi**. Lapsella on myös oikeus yksityisyyteen, eli kukaan ei saa ilman lapsen lupaa lukea hänelle tullutta postia tai viestejä, levittää kuvia tai muita tietoja**. Lapsella ei saa teettää raskaita töitä. Lapsen tulee saada levätä, leikkiä ja viettää vapaa-aikaa.**

Huoltajat saavat rajoittaa lapsen oikeuksia häntä suojellakseen, mutta aina on ajateltava lapsen etua. Vanhemmilla on oikeus esimerkiksi määrätä lapselle kotiintuloaika. **Lapsella on kuitenkin oikeus ilmaista mielipiteensä, ja se on huomioitava häntä itseään koskevissa asioissa.**

Aina lapsen oikeudet eivät toteudu

Valitettavasti lapsen oikeudet eivät toteudu kaikkialla maailmassa. Esimerkiksi joka vuosi lähes kymmenen miljoonaa lasta kuolee sairauksiin, jotka olisivat helposti hoidettavissa. Lisäksi lähes sata miljoonaa lasta ei pääse kouluun, vaan joutuu tekemään raskasta työtä. Joissakin maissa lapsia otetaan jopa sotilaiksi armeijaan.

Tehtävät

1. Miksi lapsia varten on erityisiä oikeuksia?
2. Anna esimerkki siitä, miten lapsen oikeudet eivät toteudu.
3. Mainitse kaksi mielestäsi tärkeää lapsen oikeutta.

MUISTA NÄMÄ!

- *Lapsilla on omia erityisiä oikeuksia.*
- *Lapsen oikeuksien sopimus on tehty suojelemaan maailman lapsia.*
- *Lapsen oikeudet eivät toteudu kaikkialla.*

Lapsen oikeudet arjessa

1 Tutkikaa kuvia. Pohtikaa edellisen aukeaman tekstin perusteella, mitkä lapsen oikeudet näkyvät
- **a)** kuvassa 1
- **b)** kuvassa 2
- **c)** kuvassa 3
- **d)** kuvassa 4
- **e)** kuvassa 5.

2 Mitkä ovat mielestäsi kolme tärkeintä lapsen oikeutta? Perustele.

Villen tarina

Olen Ville ja olen kymmenen vuotta vanha. Tykkään olla kotona, etenkin silloin kun äiti ei ole vihainen ja katsoo minun kanssani telkkaria ja pelaa pelejä. Mukavaa on myös se, kun saan olla omassa huoneessani ihan rauhassa.

Ikävää minusta on, jos vanhemmat riitelevät. Silloin minua pelottaa. Joskus yritän saada riidat loppumaan ja menen sanomaan heille, että älkää riidelkö. Joskus menen omaan huoneeseeni ja pistän oven kiinni. Ikävää kotona on myös silloin, kun isä ja äiti juovat aikuisten juomia. Silloin he käyttäytyvät kummallisesti ja saattavat jättää minut yksin kotiin. Toivoisin, etteivät isä ja äiti joisi enää ikinä. Kerran kun jäin yksin kotiin, päätin soittaa numeroon, josta saa apua. Puheluun vastasi nainen, jolle sain kertoa, että minua pelottaa olla yksin kotona. Hän kyseli minulta asioita ja lupasi auttaa minua.

Seuraavana päivänä kotiimme tuli vierailulle kaksi lastensuojelun työntekijää. He kertoivat, että heidän tehtävänään on huolehtia lapsen oikeudesta turvalliseen lapsuuteen. He halusivat keskustella vanhempieni kanssa. Isä ja äiti ymmärsivät, että heidän täytyy toimia kotona eri tavalla kuin aikaisemmin, ja perheellemme luvattiin apua.

3 Miksi Ville päätti pyytää apua?

4 Miten lastensuojelun työntekijät puuttuivat Villen perheen tilanteeseen?

5 Mitä Villen vanhemmat tekivät väärin?

Sähköiset tehtävät

6 Etsi netistä video lasten oikeuksista.

a) Kenen tekemä video on?

b) Mitä videossa kerrotaan lasten oikeuksista?